

י"ג אדר א תשפ"ד
22 פברואר 2024

לכבוד
שלמה רוטשילד
מנכ"ל
מרכז רפואי מעיני הישועה

שלום רב,

הנדון: סעיף פסול בטופס קבלה לטיפול במרכז הרפואי מעיני הישועה

בשם המרכז הרפורמי לדת ומדינה, הזרוע הציבורית והמשפטית של התנועה הרפורמית - יהדות מתקדמת בישראל, הריני לפנות אליך בעניין שבנדון, כדלקמן:

1. הובא לידיעתנו כי טרם קבלת טיפול/אשפוז בבית החולים "מעיני הישועה" שבעיר בני ברק (להלן: "בית החולים") נדרש המטופל לחתום על טופס בו נכלל, בין היתר, הסעיף שלהלן:

"אני מאשר/ת לשתף את רב המרכז הרפואי, הועד הרבני ו/או רבנים שימונו מטעמם בתהליך, לצורך שמירת ההלכה וביקורת במהלך האיבחון והטיפול, כנהוג במרכז הרפואי."

העתק מהחלק הרלוונטי בטופס מצ"ב כנספח א'.

2. כידוע, בית החולים מחויב לספק לכלל ציבור המטופלים הבא בשעריו שירותי רפואה באופן שעולה בקנה אחד, בין היתר, עם זכויות היסוד החוקתיות של המטופלים לכבוד, לחופש מדת ולפרטיות. דא עקא, הכללת הסעיף דלעיל בטופס האמור אינה עולה בקנה אחד עם שמירה על זכויות היסוד האמורות של המטופלים. והכל כפי שיפורט להלן.

פגיעה בזכות לפרטיות

3. על הזכות לפרטיות - זכות יסוד חוקתית המעוגנת בהוראות סעיף 7(א) לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ובהוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 נאמר כי היא "משרטטת מתחם אשר בו מניחים את הפרט לנפשו, לפיתוח ה'אני' שלו, בלא מעורבות הזולת וככזו ראויה היא להגנה חוקתית" (בג"ץ 2481/93 דין נ' מפקד מחוז ירושלים, פ"ד מח(2) 456, 471).

4. כב' השופטת וילנר עמדה ברע"א 7828/17 הסתדרות מדיצינית הדסה נ' פלוני, על חשיבות השמירה על הזכות לפרטיות בכל הנוגע למידע רפואי של מטופל: "מובן מאליו כי מצבו הרפואי של אדם ועובדות הקשורות לגופו, לתחלואיו או למכאוביו, מצויים בליבת אותו מתחם בו ראוי להניח לו לנהל את חייו ללא מעורבות הזולת. משכך ולנוכח החשיבות הרבה של שמירה על פרטיותו של אדם בהקשר הרפואי, נוסף על הזכות הכללית לפרטיות המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הוטל בסעיף 49 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"ה-1971 חיסיון על מידע רפואי שקיבל רופא במסגרת הטיפול במטופליו".

5. שמירה על זכותו של המטופל לסודיות רפואית מעוגנת אף בסעיף 19 לחוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996:

"(א) מטפל או עובד מוסד רפואי, ישמרו בסוד כל מידע הנוגע למטופל, שהגיע אליהם תוך כדי מילוי תפקידם או במהלך עבודתם.

(ב) מטפל, ובמוסד רפואי – מנהל המוסד, ינקטו אמצעים הדרושים כדי להבטיח שעובדים הנתונים למרותם ישמרו על סודיות העניינים המובאים לידיעתם תוך כדי מילוי תפקידם או במהלך עבודתם.”

6. אמנם, בסעיף 20 לחוק זכויות החולה נקבע כי מטפל או מוסד רפואי רשאים למסור מידע רפואי לאחר ובלבד שהמטופל נתן הסכמתו לכך ושמסירת מידע כאמור לא תיעשה אלא במידה הנדרשת לצורך העניין, ותוך הימנעות מרבית מחשיפת זהות המטופל.

7. ואולם, בטופס עליו מחתים בית החולים את מטופליו טרם קבלתם לטיפול, נכלל סעיף לפיו המטופל מאשר מסירת מידע רפואי אודותיו וזאת מבלי שיצוין בטופס באופן מפורש וברור כי למטופל הזכות לסרב ליתן אישור.

8. יוצא אפוא, שהסכמה לשיתוף המידע הרפואי מהווה תנאי שמציב בית החולים בפני מטופל - שנמצא במצב פגיעות, חולשה, ותלות בצוות בית החולים - להספקת השירות הרפואי לו הוא נדרש.

9. בהקשר זה יצוין כי בדברי ההסבר לחוק זכויות החולה כבר נאמר על חולים ומטופלים כי:

”מדובר באנשים שמפאת מצבם המיוחד הם חשופים לפגיעה בזכויותיהם הבסיסיות... אנשים אלו נמצאים במצב של תהיה ואי וודאות, בהרגשה של תלות במטפלים ובמוסדות המטפלים ובתנאים של לחץ נפשי”.

10. עוד נאמר בהקשר זה בדו"ח 65ג של מבקר המדינה (בע' 511):

”בתי החולים הינם מוסדות ציבוריים אליו פונה האזרח, מתוקף אילוץ, כשהוא שרוי במצב פגיעות חולשה ומכאוב וזקוק לסיוע. בהיקלטו בבית החולים, מתנתק החולה מסביבתו הטבעית, מהקרובים לו ומרבים מתפקידי החיים שלו. הוא נתון במצוקה, לעיתים חסר ישע ממש, ובכל מקרה זקוק לתמיכה ולסיוע. תהליך האשפוז כולל פעולות שכרוכות בהפשטה פיזית וחשיפה עצמית, אף נפשית בידי זרים. היחס חולה-צוות מטפל מאופיי כמצב של תלות, א-סימטריה ונחיתות של החולה. מצב זה יוצר מבחינת החולה תחושה של חוסר ישע ואובדן שליטה ויכולת לפעול על בסיס רצון אוטונומי... **תנאים אלה מחייבים הגנה ביתר שאת על כבוד האדם בשל פוטנציאל הפגיעה הגבוה בו**...ודווקא משום שחלק ניכר מן הפגיעות האפשריות בו אינן מכוונות ואינן מודעות”¹. [ההדגשה הוספה]

11. ודוק, נוכח מצב הפגיעות והחולשה של חולה/מטופל הנאלץ להגיע לקבלת טיפול בבית החולים לצד מצב התלות שלו בצוות המטפל כאמור, יש סבירות גבוהה ביותר כי כשיתבקש לחתום על טופס בו הוא מאשר שיתוף של רב בית החולים, ועד הרבנים או רבנים שימונו מטעמם במצבו הרפואי ובטיפול הרפואי שיוענק לו בבית החולים – הוא ירגיש מחויב לעשות זאת, אף אם אינו חפץ בכך.

¹ דוח מבקר המדינה, דוח שנתי 65ג ”משרד הבריאות – השמירה על זכויות החולה המאושפז ועל כבודו”, התשע”ה-2015,

12. הדברים נכונים ביתר שאת במצב דברים כבמקרה דן, בו בטופס לא ניתנת למטופל כל אפשרות לסרב לתת את האישור לשיתוף המידע הרפואי שלו עם צד ג'.

13. כך, דווקא בשעה שעל בית החולים מוטלת חובה מוגברת להגן על זכויות האדם של מטופלים הנמצאים במצב של פגיעות ומצוקה עת הם נאלצים להגיע לבית החולים לקבלת טיפול רפואי ונמצאים במצב של תלות בצוות בית החולים - זכות היסוד של המטופלים לפרטיות – מופרת, על ידי בית החולים.

פגיעה בזכות לחופש מדת

14. הזכות לחופש מדת הוכרה על ידי בית המשפט העליון כזכות יסוד המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו:

"אכן, בעיניי, חופש מדת אף הוא היבט של כבוד האדם. הנה-כי-כן, כנגד חופש הדת של האחד עומד החופש של השני לפעול על-פי האוטונומיה של הרצון הפרטי. זהו החופש של הפרט שלא לראות עצמו מחויב באיסור דתי שהוא אינו מאמין בו. זהו החופש של הפרט לנהל את דרכו – בחייו ובמותו – על-פי השקפתו."

בג"ץ 6024/97 **שביט נ' חברה קדישא גחש"א ראשל"צ**, פ"ד נג(3) 600, 650

15. בבג"ץ 1550/18 שעסק באיסור הגורף שהנהיגו בתי חולים במהלך חג הפסח על הכנסת חמץ לשטחי בית החולים, נכתב על ידי מ"מ נשיא בית המשפט העליון, השופט פוגלמן (ס' 40 לפסה"ד):

"ההגנה על החופש מדת משמעותה כי "אין כופין [אדם] בענייני דת לא לכאן ולא לכאן" (עניין חורב, בעמ' 142), והיא מורה אותנו כי כל פרט חופשי לקבוע לעצמו את אורח חייו, ולפעול על פי צו מצפונו ותפיסת עולמו. העובדה כי על באי בית החולים נאסרת הכנסת מזון לבתי החולים בחג הפסח, בשל שיקולים דתיים, פוגעת אפוא בחופש מדת המוקנה להם (בג"ץ 953/01 סולודקין נ' עיריית בית-שמש, פ"ד נח(5) 595, 610 (2004)). הוראה זו כופה באופן גורף על ציבור המטופלים ובאי בתי החולים את האיסור על אכילת חמץ בחג הפסח, וזאת בלא קשר לאמונתם הדתית או לרצונם הפרטי לקיים או שלא לקיים את מצוות הדת."

16. ודוק, דברים אלה יפים אף לעניינו. העובדה שמטופלי בית החולים נדרשים ליתן הסכמתם לשיתוף "רב המרכז הרפואי, הועד הרבני /או רבנים שימונו מטעמם, בתהליך, לצורך שמירת ההלכה וביקורת במהלך האיבחון והטיפול, כנהוג במרכז הרפואי" – וזאת כתנאי לקבלת טיפול רפואי/אשפוז בבית החולים וללא קשר לאמונה הדתית של המטופל או לרצונו שלא לקיים את מצוות הדת – עולה כדי פגיעה בוטה ועמוקה בזכות לחופש מדת שכן היא כופה על המטופלים פרקטיקה דתית אף אם הם אינם מעוניינים בה.

סיכום

17. לאור כל האמור לעיל, נבקש כי יוסר מהטופס עליו נדרשים מטופלי בית החולים לחתום טרם קבלת טיפול/אשפוז, הסעיף נשוא פנייה זו. למצער נבקש, כי הסעיף ינוסח כך שעל המטופל יהיה לסמן האם הוא מסכים או מסרב ליתן אישור לשיתוף המידע הרפואי עם רב בית החולים, ועד הרבנים או רבנים שימונו מטעמם.
18. נוכח חומרת הדברים, נבקש לקבל את התייחסותך הדחופה, על מנת לכלכל את המשך צעדינו המשפטיים.

בכבוד רב,

אורי נרוב, עו"ד

העתקים:

- עו"ד דנה נויפלד, יועצת משפטית, משרד הבריאות
- עו"ד גלי בהרב-מיארה, היועצת המשפטית לממשלה

נספח א

--	--	--	--

- אני התחמט מסת, מבקש לקבל/ליקבל את החולה לטיפול בבית החולים, על שלוחותיו, מחלקותיו ויחידותיו השונות, לשם קבלת טיפול רפואי, עריכת בדיקת רפואית נקיסה בהליכים רפואיים נחוצים אחרים.
- אני מבקשות שהרופאים, הסגל הסיעודי וכל צוות העובדים, בין המועסקים על-ידי בית החולים ובין המוזמנים על ידו, יקבעו ויבצעו את ההליכים הנחוצים יחד עם בדיקת ויתנו לי/לחולתי כל טיפול דרוש לפי שיקול דעתם המקצועית בהתאם לנסיבות המקרה.
- אני מאשרת לשאת את רב המרכז הרפואי, העד הרבני ואו רבנים שימונו מטעמם בתהליך, לצורך שמירת ההלכה וביקורת במהלך האיבחון והטיפול, יהיו במרכז הרפואי.
- אני מאשרת שלא ניתנה לי כל הבטחה בדבר תוצאות הטיפול, הבדיקות וההליכים הרפואיים שיינתנו לי/לחולה בבית החולים וכי ידוע לי ואני מסכימה שהטיפול בבית החולים יעשו בידי מי שהדבר יוטל עליו בהתאם לנהלים ולהוראות הקיימים בבית החולים, אני מצהירה בזה כי לא הובטח לי שישא כולם או חלקם בידי אדם מסוים.
- אני מסכימה ומאשרת לעשות שימוש במרטים דלעיל לצורכי דיוור וסקר שביעות רצון ואו יצירת קשר לצורך בדיקת אפשרות לתרומה. ידוע לי שאני רשאי לבסל את הסכמתי זו בכל עת.

י"ט למחוק את המיטב
תאריך: שעה: חתימה:

MM